

MULTIMEDIA VOSITALARI ASOSIDA TAYYORLOV GURUHI BOLALARINI
IJODIY HIKOYA TUZISHGA O'RGATISHNING HOZIRGI HOLATI.

Egamberdiyeva Muqaddas Gupronqul qizi

Guliston davlat universiteti tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10395819>

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining qobiliyatlarini rivojlantirishda multimedia vositalaridan foydalanishning hozirgi kundagi ahamiyati, imkoniyatlari hamda mazkur multimedialarni joriy qilish bo'yicha samarali metodlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: kreativ, qobiliyat, axborot, texnologiya, multimedia, sichqoncha, dasturlar, metod, didaktika.

THE CURRENT STATE OF TEACHING CHILDREN OF THE PREPARATORY
GROUP TO CREATE A CREATIVE STORY BASED ON MULTIMEDIA TOOLS.

Abstract. This article cites the current importance, capabilities of the use of multimedia in the development of the abilities of the pupils of the preparatory group in preschool educational organizations, as well as effective methods for the introduction of multimedias.

Keywords: creative, talent, Information, Technology, multimedia, mouse, applications, method, didactics.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ
ГРУППЫ СОЗДАНИЮ ТВОРЧЕСКОГО РАССКАЗА НА ОСНОВЕ
МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ.

Аннотация. В данной статье представлены современные возможности использования мультимедийных средств в развитии способностей воспитанников подготовительной группы в дошкольных образовательных организациях, а также эффективные методы внедрения этих мультимедиа.

Ключевые слова: креатив, способности, информация, технологии, мультимедиа, мышь, программы, метод, дидактика.

Tarbiyalanuvchilarning qiziqishi, qobiliyati, dunyoqarashi va yoshlarini inobatga olish, ko'zlarini charchab qolishini hisobga olib, tarbiyalanuvchilarning bilmini rivojlantirib, xotirasini mustaxkamlab, diqqatini jamlash, kompyuter vositasi orqali qobiliyatlarini rivojlantirish ham multimedia texnologiyalari orqali mashg'ulotlarni o'tishning psixalogik xususiyatlari hisoblanadi.

Kompyuter muhiti ushbu qonuniyatlarni hisobga oladi, ob'ekt va grafik modellarni qurish va ulardan foydalanishda maktabgacha yoshdagi bolani o'zlashtirish jarayonini kuchaytiradi. Bu bolaning matematik rivojlanishiga ham foydali ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek hayotimizning barcha jabhalarini axborot kommunikatsiya texnologiyalarisiz (AKT) tasavvur qilish murakkab bo'lib bormoqda. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan kunga kuchayib bormoqda. Bundan tashqari Maktabgacha ta'lim tashkilotida Zamonaviy kompyuter vositalari asosida mashg'ulotlarni tashkil etish: axborot jamiyatining jadal rivojlanishi, bolalarning bilim olishiga bo'lgan qiziqishlarini sezilarli darajada oshirish, narsa va hodisalarning rang, harakat va tovushda qayta yaratilishi orqali bolalarning qobiliyatlarini kengroq ochishga yordam beradi hamda aqliy faoliyatini rivojlantirib boradi.

Hozirgi kunda zamonaviy kompyuterlar bir vaqtning o'zida matn, grafik tasvir, ovoz, nutq va videorolik ko'rinishidagi ma'lumotlarni qisqa vaqtda hamda tezlikda yaratish imkonini bermoqda.

Bularning barchasi maktabgacha ta'lim tashkilotining sifat jihatidan yangi talablari - hayot davomida ta'limning birinchi bo'lagi bo'lib, uning asosiy vazifalaridan biri bolaning rivojlanish salohiyati hisoblanadi. Shuning uchun, zamonaviy multimedia mashg'ulotlarini maktabgacha ta'lim tashkilotlarida joriy etish zarur deb bilaman.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida axborot texnologiyalari asosida multimedia mashg'ulotlaridan foydalanish va joriy etishning asosiy shartlaridan biri shundaki, bolalarga zamonaviy kompyuterining texnik imkoniyatlarini biladigan, ular bilan turli usullarda ishlash malakalariga ega bo'lgan, kompyuterdan foydalanish qonun-qoidalariga to'liq rioya qiladigan va tarbiyalanuvchilarga multimedia mashg'ulotlari orqali bilim bera oladigan mutaxassislar bo'lishi kerak. Shuni inobatga olgan holda bugungi kunning muhim talablaridan biri bo'lgan zamonaviy tarbiyachi mashg'ulotlarni multimedia, taqdimot, video roliklar va boshqa kompyuter texnologiya vositalaridan foydalangan holda maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarga bilimlarini sifat jihatidan yangi kompyuter tarmog'i resurslari yordamida yetkazib berishi lozimdir.

Hozirgi kunda har qanday maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachisi kompyuter texnologiyasidan foydalangan holda darslarni samarali va mazmunli o'tkazishi kerak. Kompyuter texnologiyalari orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar ko'rgazmali, rang-barang, ma'lumotli, interaktiv bo'lib, tarbiyachi va bolalarning vaqtini tejaydi, tarbiyachiga bolalar bilan frontal va individual ishlashga, mashg'ulotnatijalarini tezkor kuzatib borish va baholash imkoniyatini beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'limni kompyuterlashtirish samaradorligi, ishlatilayotgan vositalarining sifati va ularni dars jarayonlarida, mashg'ulotlarida unimli va oqilona ishlatilish malakasiga bog'liqdir. Maktabgacha ta'limtashkilotida axborotlashtirish tarbiyachiga o'quv jarayonining innovatsion g'oyalarini amalga oshirishga qaratilgan yangi uslubiy ishlanmalarini joriy etish uchun imkoniyatlar eshigini ochadi. Misol uchun: tarbiyalanuvchilarga multimedia vositasi orqali ijodiy hikoya va ertaklar tuzishga o'rgatishimiz ham mumkin. Ekrandagi turli tasvirlar orqali bolalar o'zlari hikoya tuzib, tarbiyachi ko'magida ovozlarni ro'llarga kirishgan holda yozib olib uni birgalikda tomosha qilishlari yoki o'zbek va jaxon xalq ertaklaridan bolalarga ijodiy yondashgan holda ro'llarga ajralib ovozlarni multimediaga solishlari o'rgatiladi. Bu orqali bolalar kompyuter texnologiyalaridan mashg'ulot jarayonida unimli foydalanadi, tarbiyachilar esa mashg'ulotining samarali tashkil etilishiga zamin yaratadi.

Bundan tashqari Maktabgacha ta'lim tashkilotida multimedia vositalari, ovozli, musiqali, harakatlanuvchi jozibali bo'lishi kerak, anashundagina ta'lim- tarbiya jarayonida samarali foydalanishga va ta'lim sifatini yanada yuqori darajaga ko'tarishga hizmat qilgan bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi pedagogika fanining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, har bir yoshdagi bolalar uchun tarbiya turlarini yoritib beradi. Bundan tashqari maktabgacha ta'lim pedagogikasi bir qancha olimlar, pedagoglar hamda tadqiqotchilarning ishlari orqali ham shakillanib boradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mashg'ulot jarayonida qo'llaniladigan o'quv matterillariga quyidagilar kiradi: qalam, qaychi, kitob, rangli qog'oz, oq qog'oz, ko'rgazmali materiallar, tarqatma materiallari va boshqalar. Agarda mashg'ulotlarni multimedia dasturlari orqali olib borilsa, texnologiya orqali bola ko'p turli hil materiallar bilan birgalikda barcha sohalar orqali bilimlarini yanada mustaxkamlashlari mumkin. Yuqoridagi fikrimizga misol keltirgan holda, hozirgi kunda juda ko'p bolajonlar uchun turli tillarga tarjima qilingan elektron kitoblar qiziqarli bolalarga oid qurib-yasash, misollarni yechish, hikoya tuzish kabi ma'lumotlar va dasturlar ishlab chiqilmoqda. Bularning barchasi texnologiya asrining yosh avlodlarini o'qishi va bilimlarini zamon asosida mustaxkamlashi uchun yaratilmoqda. Lekin har bir narsaning foyda tomoni bo'lganidek albatta zararli tomonlari ham mavjuddir.

Keling birgalikda fikr yuritsak: texnologik asrning yosh avlodlarining deyarli 90 foizi kompyuter texnologiyalaridan foydalanadi. Biroq bularning barchasini ham to'g'ri yo'lda foydalanayabdi deya ayta olmaymiz. Mobil ilovalarimiz orqali turli xil zararli o'yinlar o'sib kelayotgan yosh avlod ongini zaxarlab o'z domiga tortib bormoqda. Ho'sh bularga nima yoki

kim sababchi deb ayta olasiz? Albatta ota-ona yoki atrofdagilarning be'etiborligi sababchidir. Bola manashunday saviyasiz, insonni ongini, tarbiyasini zaxarlaydigan o'yinlarni o'ynar ekan, o'z- o'zidan bolada jizzakilik, manmanlik, qizg'anchilik, cho'rt kesarlik kabi yomon illatlar asta-sekinlik bilan qamrab oladi. Manashunday oqibatlariga olib kelmaslik uchun biz texnologiyalardan to'g'ri yo'lda foydalanishimiz zarur hisoblanadi. Ko'p yosh ota-onalar farzandini halaqt bermasdan jim o'tirishi uchun ham qo'lga mobil ilovani berib tichlantirmoqchi bo'ladi go'yo.

Lekin ming afsuslar bo'lsinkim bola qo'lidagi mobil ilova orqali istagan o'yinidan foydalanishi, hoxlagancha video yoki roliklarni ko'rishi mumkin. Natijada bolaga endigina ota-ona mehri kerak bo'lgan mahal, u mehrni mobil ilovadagi har xil zararli video va o'yinlardan olib tarbiyasini zaxarlay boshlaydi. Shuning uchun ham hozirgi kunda dolzarb muammolardan biri bo'lgan texnologiyadan to'g'ri yo'lda foydalanilsa albatta natijalarga erishiladi. Ya'ni, internet orqali bolajonlar uchun juda ko'p foydali sayt, ilova va dasturlar mavjud. Biz kattalar bolaning qiziqish va imkoniyatlarini inobatga olgan holda ularga mos bo'lgan elektron o'yin va dars ishlanmalarni birgalikda bajarishimiz ham lozimdir. MTT lari da ham hozirgi kun tarbiyachilari kompyuterlardan to'g'ri foydalangan holda bolalarni qiziqtrgan mashg'ulotlarni multimedia asosida tushunarli va mazmunli olib borsalar albatta yuqori natijalarga erishadilar.

Xo'sh texnologik ta'lim bolaga nima beradi: bolalarning bilm olishining an'anaviy usuldan noan'anaviy usulda olib borilishini, o'z tengdoshlari bilan birgalikda fikr almashishini, o'z hatolarini tuzatishini, qiziqqan yo'nalishi bo'yicha izlanishini va o'z ustida ishlashini taminlaydi.

Kompyuter orqali multimedia mashg'ulotlari MTT larining o'quv jarayoniga kirib kelishiga ko'p bo'lmaganligi uchun, hozirgi vatda multimedia dasturlarining pedagogik-psixalogik xususiyatlarini ko'rib chiqish joiz hisoblanadi.

Pedagogik xususiyatlari. Pedagogik jixatdan qaraganda, multimedia orqali o'qitish, bu kompyuter vositasi orqali zamonaviy yondashuvlardan biri hisoblanadi. Shuning uchun ham bir qancha xususiyatlarga ega: asosiy xususiyati shundan iboratki, MTT dagi tarbiyalanuvchilarning kompyuter vositasidan foydalanish uchun ilk boshlang'ich bilmlarni egallashi, bilmlarini mustaxkamlashi, mashg'ulotning samaradorligi oshishi, ekrandagi turli xil rang-barang ma'lumotlardan foydalanib bilm olishlari mumkin. Mana shunday mashg'ulot jarayonlarida kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda darslarni o'tish orqali, tarbiyalanuvchilarda kompyuter savodxonligi bilmlari asta-sekinlik bilan mustaxkamlanadi. Misol keltiradigan bo'lsak, an'anaviy mashg'ulotlar jarayonida kompyuterdan faqatgina m'lumotlarni saqlash,

o'qish va hakoza lardan foydalaniladigan vosita sifatida qaralsa, multimedia orqali tashkil etilgan mashg'ulotlarda esa video, ovoz va xar hil ko'rgazmali rasmlar orqali bilimlar mustaxkamlanadi.

Bunda tarbiyachi o'tiladigan mashg'ulot materiallarini avvaldan kompyuter xotirasiga yuklab qo'ygan bo'ladi. Ushbu jarayon tarbiychining an'anaviy mashg'ulot ishlanmasini yaratishiga o'xshashdir.

MTT lari tarbiyalanuvchilari multimedia orqali o'tilayotgan mashg'ulotlarni o'rganib, kompyuter vositasi bilan ishlash ko'nikmasini o'zlarida shakillantira olsalar, maktab va oliy o'quv yurtlarida hech qanday to'siqlarga uchramasdan ossonlik bilan kompyuter texnikasidan foydalana olishadi. Bundan tashqari, tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashi, tafakkuri rivojlanadi hamda o'ziga bo'lgan ishonch shakklanib, dunyoqarashi kengayib boradi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 16-dekabrdagi "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi O'RQ-595 sonli qonuni.
2. Aliyev A. O'quvchilarning ijodkorlik qobiliyati. – Toshkent: O'qituvchi, 1991. 40 bet.
3. Axmedov A.A. Ilmiy tadqiqot asoslari. – Qarshi.: 2002. 110 b.
4. Макарова В.Н, Ставцева Е.А. (2018). Использование мультимедийных средств в развитии природоведческой лексики детей дошкольного возраста. "Наука и образовании". 271 С.
5. Xalikova U.M. (2020). Maktabgacha ta'lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning dolzarbligi. Интернаука, 13-2, С. 78-79.

MODERN SCIENCE
& RESEARCH